Број 271 У Новом Саду у петак 10. (23.) децембра 1910 Година XLV

»Застава« излази сваки дан дванпут, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За оглас: плаћа се 12 пот. од сваког реда с оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново.

У румунској народној странци настао је — расцеп. Та се странка дотле погађала с владом, дотле је преговарала с њом, док се није поцепала из међу себе.

Министар-председнику Куену доста је за сад и то. Он је ту странку толико гладио и по једном и по другом образу — а она се дала гладити — док јој није поиспадао приличан број зуба. Али сигурно је, да су то били трули, болесни зуби, и да ће румунска народна странка бити после тога само здравија.

* * *

Чудновато је, бар није обично, да се баш у млађих смрзла крв и траже топла места. Неће са оним старијима да стоје напољу, још мање, да се боре на непогоди, него би што пре да се подвуку под мекани и топли скут владе.

Некада су млађи и код Румуна гурали напред, подизали старије, кад малаксавају. То је природно. Млађи треба да су напреднији од старијих. Друкчије би свет ишао натраг. А ови млађи код Румуна ухватили старије за капут, па их вуку натраг. Куд ћете, забога?! Хајдете натраг, где је топлије.

Некада су родитељи децу вукли за рукав и викали им: Полако, куд се заносите?! Сад деца вичу родитељима, млађи вичу старијима плачевним гласом: Отишли сте сувише далеко; ми не можемо за вама; идемо натраг.

Чудан је то свет. Шта ће од ових млађих бити доцније? Кад им крв почне лакше да струји, срце лакше да бије! Неће хтети да се мичу са јасала, нити да траже и најмање — слободе. Тамо код јасала биће им топло, пријатно и неће се мићи док их госе њихове не почну да прежу. Знаће само за онај рад, на који их натера бич њихових господара. А народ?! Народ може само да проклиње час, кад је родио такве синове.

Може бити да такви неће баш разапети народ свој на крст. Али ако дође до распињања, ти ће џелатима народа свога — додавати клинце.

* * *

Шта замерају „млађи“ Румуни „старијима“? Кажу: Гледали смо вашу борбу, али где вам је успех?! Шта сте извојевали?!

Успех је заиста важна ствар у политици али успех у политици не долази сваки дан. Један народ може десетинама година, може вековима да се бори без видна успеха. Колико су се Виговци борили у Енглеској, док су постигли успеха. Нису малаксали. Колико су се Црногорци борили, докле су видели своју груду земље осигурану. Вековима!

Успех је у борби, и то у истрајној борби. У политици је успех и то, кад народ не клоне, не малакше, не заборави своје светиње, не пљуне сам на себе. Успех је, кад народ мушки, одлучно чека своје време.

Али ови млађи код Румуна не могу да дочекају време. Да мисле на народ и на народну борбу, они би се сетили, да народ треба да је вечан, и не би им било тешко чекати. Али мисле само на себе, па им је зато тако дуго. Борили су се тек неколико година, па већ траже успеха.

Жури им се, јер су људи смртни, а кратак је век. Они би хтели из политике одмах у уста. Хтели би, да су близу владине милости, хтели би звања, хтели би владине помоћи својим листовима. Хтели би, па ма се одрекли свега, што је народно.

А какав ће то бити успех?! То су они, који хоће да жртвују будућност народа само да се — наједу. Рачунају успех у политици по томе, колико ће они сваки дан имати јела за ручак.

Добро је, што таки отпадају. То нису друго но красте, које отпадају са тела народног.

Хрватско-славонски сабор

Двадесет народних заступника на хрватско-славонском сабору, који „желе да раде“, подвели су — као што смо већ јавили — писмени предлог саборском председнику по добу, Еразму Барчићу, да за среду по подне сазове саборску седницу. Председник по добу, Барчић, одбио је тај предлог.

Као што јављају из Загреба, саборска седница била је данас, у четвртак, пре подне. На тој седници треба да се расправљају извештаји верификационих одбора. Одбори су нашли, да је оспорено 14 мандата: 3 коалициона заступника, 7 владиних, 3 странке права и 1 вирилиста Међу оспореним мандатима је и мандат грофа Тодора Пејачевића, дра Мажуранића и дра Најмана.

У једном од верификационих одбора дошло је до велика шкандала. Међу списима нађен је и писмени протест бившег заступника Пешића против избора дра Најмана у Осеку у доњем граду. За тај се протест није знало, он није пријављен саборском звању, а утврђено је и то, да потпис на протесту није писан руком дра Пешића. Када је то све утврђено, избила је бука међу члановима тога верификационог одбора и ови до крајности узрујани викали су: Тај је спис, дакле, обичан фалзификат! — Тада је устао др. Иван Лорковић, присни пријатељ и брат Светозара Прибићевића, и изјавио је, да је тај протест он турио међу остале списе и да је на протесту он, својом руком потписао дра Пешића. Правдао се тиме, да је на то опуномоћен од Пешића, а оригиналан спис налази се код дра Туш кана у Осеку. У потврду свога правдања показивао је и неко писмо дра Пешића од 22. октобра (4. новембра). Међутим, у томе писму нема ни спомена о каквој пуномоћи, него Пешић пише само то, да ће уложити протест против избора дра Најмана. — Разуме се, да посту пак дра Ивана Лорковића најстрожије осуђују сви непристрани кругови. Тај посту пак баца довољно светлости на начин борбе Лорковић Приправе компаније против политичких им противника.

У среду и пре и после подне држале су све странке конференције, на којима се саветовале о констутуисању сабора. У вече пак била је конференција код бана, на којој су били изасланици свију саборских странака, осим хрватско-српске коалиције. На тој конференцији је бан Томашић предложио за председника сабору вођу осечке групе, дра Најмана, јер узима, да је коалиција одбила све његове предлоге у погледу конституисања сабора. Банове присталице, као и хрватска сељачка странка, усвојили су ту кандидатуру, а изасланици Старчевићеве и Франкове странке изјавили су, да ће се прво посаветовати са својим странкама. Ради те ствари обе странке су одржале конференције, које су трајале дубоко у ноћ.

Опће је мишљење у Загребу, да ће данашња саборска седница бити врло бурна. Хрватско-српска коалиција хоће по сваку цену да одуговлачи и спречава конституисање сабора.

У одбрану српске народно-црквене автономије.

Пишу нам из Турије: На данашњој скупштинској седници наше црквене опћине са огромном већином донесена је одлука, да и наша црквена опћина устане у одбрану наше народно-црквене автономије. Решено је, да и наша црквена опћина пошље представку саборском одбору, у којој изјављује, да се придружује представци српске православне црквено-школске опћине новосадске у погледу нацрта нове школске уредбе, као и уопће гледе донашања нових автономних уредаба.

*

До сада су протестовале ове црквене општине: Вршац, Врањево, Деска, Нови Сад, Жабаљ, Српски Елемир Велико Средиште Дента, Варјаш Ульма, Фердин Панчево, Алибунар, Нађфалу и Турија.

Догађаји у Турској.

Цариградски лист „Танин“ говорећи о спољној политици Турске, истиче, како сви Отомани, који љубе своју домовину, морају бити врло задовољни Немачком, што је, давши Турској зајам, помогла ову да победоносно изиђе из борбе, очувавши своје достојанство и своју независност. То не може на вући гнев осталих сила против Турске. Тежња Турске за непристрасном политиком сада је тек добила прави облик, јер је прва политичка ера њена више нагињала Русији, Енглеској и Француској, а последњи догађаји доказали су, да се Турска може надати пријатељству и од тројног савеза Турска ће гледати да одржи равнотежу између обе ове стране.

Турски сабор одобрио је војном министарству да 150.000 фуната који су у буџету заштеђени, утроши на куповање превозних бродова. Војни је министар нагласио, како је врло потребно, да се за што бржу концентрацију бродова нађу у готовости и бродови, да превезу сав потребан материјал. Осим тога је турски сабор одобрио 210.000 фуната да се пушке мартинке претворе у маузерке.

Бугарски наследник престола у Русији

Како из Софије јављају, из међу бугарске и руске владе воде се преговори о посети наследника бугарског престола Бориса у Петроград. Када се бугарски краљ Фердинанд последњи пут бавио у Петрограду, цар, који је, као што је познато, крштени кум наследника престола Бориса, изјавио је своју жељу, да што пре поздрави у Петрограду своје кумче. Како јављају из Софије, бугарски наследник престола Борис ићи ће до године маја месеца у Петроград у походе својем куму, руском цару. Пратиће га пет витезова Ђорђева крста, дакле пет бораца из руско-турског рата.

Васић пред судом.

Београдски листови тражили су, да судска расправа против Васића буде јавна. Овом се захтеву удовољило у толико, што ће и више страних новинара добити дозволу да учествују при расправи, а осим тога и некоје поверљиве особе. Дозвољено ће бити професору Масарику, и браниоцу у загребачкој великоиздајничкој парници, да присуствују тој расправи. „Аз Ујшаг“ доноси оптужницу против Васића, којом се оптужује да је у критичном времену стојао у вези са аустроугарским посланством, да је починио фалзификацију; да доведе Србију у сумњу, да рови у суседној монархији. Тражи, да се казни због издајства домовине. Позива се на Васићево потпуно признање и 17 доказа, међу којима су својеручна писма чиновника аустроугарског посланства Отона Франца и Шитоховскога. Утврђује се, да је Васић био у вези и са Тифенбахом, па и самим Форгачем. Сведока има више.

Убиства у Македонији.

Београдски листови имају из Скопља вест: Из Битоља нам јављају, да је пао још један Србин, још један војвода српски, бранилац нејачи и сиротих, уздање свих тамошњих Срба — убијен је војвода Долгач. Једно за другим падоше Мицко и Глигор, паде и Долгач, али изгледа да се на томе неће зауставити. По свима махалама јавно се скоро говори, да ће бити убијен и војвода Бабунски. По свима знацима судећи остварује се онај план, о коме је раније било речи, да су се извесни кругови у управи данашње Турске решили, да народ обезглаве. Све виђеније личности биће поубијане. У Скопљу се већ говори о образовању неког кривичног одбора, коме је стављено у задатак да изврше намере извесних кругова. Свакако, да оваква политика неће донети добра младотурском режиму, и у интересу је њиховом да што мање овакве ствари доводе у везу са њиховим именом.

Колера у Турској.

Из Цариграда јављају, да је код Демир Капије у Македонији наређен петодневни карантин за све путнике, који долазе из Солуна, јер се зараза колере необичном брзином раширила у солунском вилајету.

Париз — морско пристаниште.

Француска се влада најозбиљније бави мишљу, да Париз створи морском луком. Већ од 30 година бави се том мишљу паришка комора и трговачка комора. Године 1882. израдио је био нацрт један инжињер, да се Париз споји са морем непосредним каналом. Како би ти трошкови били грдни, то је израђен други план, који је 1889. године предложен министарству јавних радова. О томе се предлогу и сада ради. Корито Сене би се издубило, и само на два места би пресечено било каналима. Сена је местимица до мора доста дубока да могу пловити туда и највећи бродови. На неким местима морала би се ископавати, односно дубоким начинити. То би коштало 150 милиона франака. Влада је решила, да утроши и 400 милиона франака, јер би се и то богато исплатило.

Добротвор певачког друштва „Венца“ у Панчеву.

Пишу нам из Панчева: Покојни Коста Васиљевић, одлични члан српске народне радикалне странке, сетио се у својој опоруци овдашњег српског певачког друштва „Венца“ и завештао му 2000 круна. Слава добротвору!

Подизање друге фабрике шећера у Србији.

Београдски листови доносе, како је управа немачког индустријског удружења (акционарско друштво) у Регенсбургу решила у својој седници, коју је држала пре неколико дана у Регенсбургу, да подигне у Великом Орашју још једну фабрику, у којој ће прерађивати на 120 вагона репе дневно. Ову одлуку је донела, да би могла подмиривати сву земаљску потрошњу шећера, која из дана у дан расте. Стога ће проширити и своју у Београду постојећу рафинерију. Грађење ове нове фабрике отпочеће одмах.

Мајка са 50 деце.

У Трансвалу, у дистрикту Кронштату живи једна уважена удовица, госпођа ван Вик, која има иза себе једну не тако свакидашњу животну и брачну историју. Она је дошла на свет 20. октобра 1832. год., а почела је своју брачну каријеру у својој осамнаестој години удавши се за Петра Јакобуса Лубеа. После две године изгуби мужа и остане удова са једним дететом. Али усамљеност није дуго трајала. После десет месеци, како извештава „Фолкстем“ удала се она за Николу Нартинуса Преториуса, једнога удовца са четворо деце. Пошто је са њим проживела једну годину и пет месеци у непомућеној срећи, отргла јој је судбина и овога супружника, те је тако опет остала удова, разуме се, овога пута са петоро деце. После опет месеци ступи и трећи пут пред олтар и постане жена Давида Стефануса Пистерзеа; овај јој муж донесе као свадбени прилог седморо деце. А тада умре јој и овај муж. Следећих пет година провела је удовица у жалости окружена са својих 19 деце. Па онда се уда и по четврти пут опт за једног удовца; он се звао Данило Лодевикус Крање, који је довео у брак осморо деце. Са њим је проживела једанаест година родивши му четворо деце, а по том покоси јој неумитна смрт и овога мужа. Опет је прошло пет година, па је удова онда и по пети пут ступила пред олтар и венчала се са Хендриком Клопером. Са њим је живела једанаест година и родила десеторо деце, док није он отишао Богу на истину. После две године удала се по шести пут, овога пута за Бонраде Хендрика ван Вика, једнога удовца са петоро деце. Овом последњем браку подарио је Бог још четворо деце. Пошто је са њим проживела једанаест година, умре сиромах ван Вик. И тако ова удовица има данас педесеторо деце, која је сва зову мајком, а осим тога има 270 унучића. Она је сада у седамдесет осмој години старости и веле, да је потпуно здрава и крепка.

Вук међу публиком.

Из Лондона јављају, да се тамо десио ужасан догађај у Боклиновом позоришту. Давао се комад „Краљица вукова“. Позорница је била претворена у праву прашумску стрмину. Остраг са великом провалијом из које се чуо урлик правих вукова. У парчету се износи, како долазе разбојници, собом вуку краљицу лепоте, и бацају је у вучије легло, али вуци изненађени њеном лепотом, ништа јој је не чине и крећу се против разбојника, који бегају. У ту провалију доиста су метли два жива вука, и да би што јаче урликали, нису им целу ноћ и дан дали ништа да једу Незна се како се десило, да се отворила вештачка провалија и одједном истрча из ње грдан вук на позорницу, а одатле је скочио међу гледаоце. Силна светина појурила је као без душе према изласима. Вук је дограбио једну женску за десну руку и сву ову размрскао. Полиција је извадила револвере, али није смела пуцати, јер се бојала да не погоди кога од људи. Напослетку је један храбар полицај дограбио вука за врат однео на позорницу и затворио у кавез. У великом тискању многи су рањени. Полиција је забранила приказивање тог комада.

У Русији престала колера.

Петроградски листови доносе, пошто је зараза колере престала, то је министар унутарњих послова решио, да се Русија прогласи слободном од заразе колере и да се укину све мере предохране, које су до сада предузимане према путницима из Русије.

Брзојави „Застави“.

Стигли 9. децембра.

Хрватско-славонски сабор.

Загреб. Све саборске странке саветовале се дубоко у ноћ о конституисању сабора Нису могле да се споразумеју, ко да буде саборски председник. На данашњој саборској седници расправљало се о извештајима верификационих одбора.

Угарски сабор.

Будимпешта. На данашњој седници посланичке куће прекинута је расправа о трговачком уговору са Србијом, па је предузета расправа законског предлога, да се повластица заједничкој банци привремено продужи. Против тог предлога говорили су Антал Себењ, Самуило Келемен, Александар Шимоњи, Семадам, Јулије Ђерфи. Јустовци се спремају на жестоку борбу против тог предлога.

Делегације.

Будимпешта Наследник аустроугарског престола Фрања Фердинанд стиже у Будимпешту 16. (29.) децембра ујутру. Пре подне примиће у аудијенцију министра председника Куена. У 11 сати пре подне примиће у престону дворану чланове угарске, а у 12 сати чланове аустријске делегације. Увече се враћа у Конопиште.

Несрећа.

Лондон. У хилтенском рудокопу догодила се експлозија. Погинуло је 352 радника.

Смењен велики жупан.

Будимпешта. Моришко-торђански велики жупан Ережди смењен је са жупанства и додељен министарству унутарњих дела.

Одговори уредништва.

Како да устанемо у одбрану автономије?

Из разних општина нас питају: Како да поступају, кад хоће да устану у одбрану автономије? Да устану **против предлога о новој школској уредби?**

Где је сазвана редовна скупштина, или где ће ускоро бити сазвана, а није на дневном реду горња ствар, доста је да један предложи, а петорица да га помогну, да се стави на дневни ред представка вршачке или новосадске општине. Вршачка општина послала је позив свима општинама вршачког владичанства, а новосадска општина послаће ово дана позив свима општинама митрополије, да се њиховој представци прикључе.

Ако већина скупштине прихвати предлог петорице чланова, мора се тај предлог расправити.

Треба тражити, да се представка вршачке или новосадске општине прочита. Тамо су наведени разлози и онда треба усвојити то. Дакле: Прикључити се представци вршачке или новосадске општине. И треба предложити, да председништво о том извести народни школски савет и саборски одбор. Неко од скупштинара нека јави то и „Застави“.

У општинама, где је прошла редовна скупштина, али где је не мисле скоро сазвати, тамо треба да траже одборници, да се сазове црквени одбор. Црквени одбор треба да закључи, да се сазове ванредна главна скупштина и да се метне на дневни ред представка вршачке или новосадске општине. Где неће одбор да сазове ванредну главну скупштину, треба скупштинари, што више, то боље, да траже то од председника. А на скупштини да поступају, како смо горе навели. Председник и перовођа нису господари у автономији и не могу се томе опирати, јер је то ствар, која се тиче школе и автономије.

Одговорни уредник:
Константин Брадваровић.

Сваки прави Србин радикал
купиће највећи и најлепши српски календар

„РАД“
за 1911. год.

Има 47 слика, а садржина се одликује лепом забавном и поучном садржином.

Цена 80 потура.

Преродавцима дајемо 33 ½ % попуста, а ако купе за готов новац, дајемо 45 % попуста.

Поруџбине прима администрација „Заставе“.

КОБАСИЧАРСКА РАДЊА
НА ПРОДАЈУ.

ТОША БОЖИЋ кобасичар продаје своју радњу због ступања у војску. За цену и услове ваља се обратити на супругу, у истој радњи, темеринска улица бр. 12.
1673 2—3

ПОТРЕБУЈЕМ ДВА
берберска помоћника
једног млађег и једног старијег. Ступити могу одмах.
Владимир Поljованов
берберин, Петроварадин.
1672 2—3

ОФЕРИРАМ изнимно и без обавезе, за готов новац без шконта с мога овдашњег стоваришта уз поузеће по 100 кила
I-а Орасе врло леп еспап по фор 34·—
I-а шљиве крупна по фор 32.
ЈОВАН ПОПОВИЋ
у Панчеву
1667 2—2 **код два Арапина.**

ГОТОВЕ СУ
српске **светиљке. карте дописнице, божић, св. Василије, св. Јован** итд. Слике су снимане са оригинала највећих српских уметника: **Уроша Предића и Паје Јовановића**, дивна израда, добити у свакој количини.
Препродавцима у црној боји 100 ком. 2·80 а у бојама 100 комада 5 круна.
Само у књижарници
МИЛАНА ИВКОВИЋА
1615 6—10 у Новом Саду.

Штампарија.
Пре 7 година уређену српску и мађарску штампарију
продајем
за 8000 круна. Стручњаку опстанак сигуран. Посредницима дајем 5% од продате своте зараде.
Житомир Бајић трговац
Сомбор. (Бачка).
1643 5—6

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.